

Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad

- Dansk Numismatisk Forening • Føroya Myntsavnarafelag • Myntsafrarafélag Íslands •
- Norsk Numismatisk Forening • Numismatiska Föreningen i Åbo • Skånes Numismatiska Förening •
- Numismatiska samlingarna, Finlands nationalmuseum • Den kgl. Mønt- og Medaillesamling •
- Kungl. Myntkabinettet • Lunds Universitets Historiska Museum • NTNU Vitenskapsmuseet •
- Myntkabinettet, Universitetet i Oslo • Suomen Numismaattinen Yhdistys •
- Svenska Numismatiska Föreningen • Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger •
- Uppsala universitets myntkabinett • Numismatiska Forskningsgruppen •
- Myntsafrn Seðlabanka og Þjóðminjasafns •

***KG 4:2 Skib/fremadskuende hjort
– en halvpenning fra 800-årenes Ribe***

***Romerska denarer i Finland
– en liten men växande fyndgrupp***

***Fati i Lund, ytterligare
en ny myntmästare för Hbg 30!***

Nr. 1 • Januar 2026

MØNTER • MEDALJER • SEDLER KØB • SALG • AUKTIONER

Med vores fire afdelinger i Norge og Danmark, er vi blandt nordens største mønthandlere, og vi er markedsledende på numismatiske katalogauktioner i Norden.

NORGE

OSLO: Elisenbergveien 35, 0265 Oslo • Pb. 3003 Elisenberg, 0207 Oslo
+47 22 41 60 00 • kontakt@oslomyntgalleri.no
HAUGESUND: Øvregata 226, 5525 Haugesund • Pb. 4043 Storasund,
5506 Haugesund • +47 90 88 77 66 • eirik@oslomyntgalleri.no
BERGEN: Øyvind Rykke • +47 95 17 53 70 • oyvind@oslomyntgalleri.no

www.oslomyntgalleri.no

DANMARK

ÅRHUS:
Klamsagervej 35 ST,
DK-8230 Åbyhøj
+45 21 21 47 99
mm@oslomontgalleri.dk

www.oslomontgalleri.dk

VI AFHOLDER OGSÅ NETAUKTIONER!

Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad

Nordisk Numismatisk Union Medlemsblad er udgivet siden 1936 af Nordisk Numismatisk Union. Udkommer i 2026 med fire numre: januar, marts, september og oktober.

Ikke medlemmer kan tegne abonnement ved henvendelse til Roland Falkensson: roland.falkensson@gmail.com

Redaktion:

Hovedredaktør:

Frida Ehrnsten
frida.ehrnsten@kansallismuseo.fi

Ansvarlig over for presseloven:

Formand for Dansk Numismatisk Forening, Michael Wagner Christiansen.

Lokalredaktioner:

Møntkabinetterne i de enkelte lande
Norge:

Håkon Roland,
hakon.roland@khm.uio.no

Island:

Hrönn Konráðsdóttir
hronn.konradsdottir@thjodminjasafn.is

Sverige:

Cecilia von Heijne
Cecilia.vonHeijne@shm.se

Finland:

Frida Ehrnsten,
frida.ehrnsten@kansallismuseo.fi

Danmark:

Line Bjerg, line.bjerg@malmoe.se

Annonceredaktion:

Torben Hansen
num-rap@numismatik.dk

Eftertryk af artikler med videre kun med forfatterens tilladelse og kun med angivelse af kilden.

Afleveret fra trykkeriet i uge 5
Dystan & Rosenberg ApS.

ISSN 0025-8539

INDHOLD

Redaktionelt

Kära läsare! 5

Artikler

Claus Feveile
KG 4:2 Skib/fremadskuende hjort – en halvpenning fra 800-årenes Ribe. 7

Jani Oravisjärvi
Romerska denarer i Finland – en liten men växande fyndgrupp 16

Bo Gunnarsson
Fati i Lund, ytterligare en ny myntmästare för Hbg 30! 18

Personalia

Bengt Holmén (1929–2025) 22

Nordisk Numismatisk Union

Nordisk Numismatisk Unions möte i Stockholm – Ekonomiska museet, 24 maj, 2025 23

Ingemar Svensson
Referat NNU-möte i Stockholm–Uppsala 2025 28

Consign Now to the World's Leading Paper Money Team

Stack's Bowers Galleries

DENMARK. National Bank. 100 Kroner, 1887.
PMG About Uncirculated 53.
From the L. E. Bruun Collection.
Realized €57,600

DENMARK. National Bank. 50 Kroner, 1881.
PMG Very Fine 30.
From the L. E. Bruun Collection.
Realized €38,400

LATVIA. Latvijas Banka. 500 Latu, 1.7.1941. P-Unlisted.
PMG Extremely Fine 40.
From the Al Kugel Collection.
Realized \$38,400

DANISH WEST INDIES. Credit Bevis. 5 Rigsdaler
Vestindisk Courant, 1.11.1799. PMG Fine 12 Net.
From the L. E. Bruun Collection.
Realized €48,000

FRENCH EQUATORIAL AFRICA. Caisse Centrale de la France Libre.
5000 Francs, ND (1941). P-14Ap1 & 14Ap2. SB1187. Front & Back Proofs.
From the Al Kugel Collection.
Realized \$25,200

Henrik Holt Christensen
Senior Consignment Director / Europe
Holt@StacksBowers.com

Stack's Bowers
GALLERIES

America's Oldest and Most Accomplished Rare Coin Auctioneer

California Headquarters:
1550 Scenic Ave., Ste. 150, Costa Mesa, CA 92626
Copenhagen Office: +45.88749409 • Toll Free: +45.80404942
InfoDK@StacksBowers.com • Stack'sBowers.com
SBG NNUM WPMConsign 251201

California • New York • Boston • Miami • Philadelphia • New Hampshire • Oklahoma • Hong Kong • Copenhagen • Paris • Vancouver

LEGENDARY COLLECTIONS | LEGENDARY RESULTS | A LEGENDARY AUCTION FIRM

Kära läsare!

Av Frida Ehrnsten, Huvudredaktör, NNUM

När jag nyligen gick igenom äldre nummer av Medlemsbladet stötte jag på nr 1/2012 – det första numret i tidskriftens nuvarande form. Beslutet om att förnya NNUM hade fattats på unionsmötet i Köpenhamn i juni 2010. Layouten, med design av Torben Juul Hansen, har visat sig hållbar; tidskriften ser likadan ut idag, 14 år senare. I numrets inledande hälsning uttryckte redaktionen en förhoppning om att NNUM skulle fortleva som en livskraftig tidskrift med intressant innehåll för både samlare och forskare.

På unionsmötet i Stockholm 2025 togs inget beslut om en ny förnyelse. Däremot sker en stor förändring från och med detta nummer. Under mötet meddelade nämligen Jens Christian Moesgaard – som förtjänstfullt fungerat som huvudredaktör 2003–2014 samt 2017–2025 – att han var redo att överlämna stafettpippen. Vi kan nog alla enas om att han, efter ett enastående arbete, är väl värd tid för nya utmaningar. Undertecknad tackade ja till att ta över, fullt medveten om att det är stora stövlar att fylla. Samtidigt är uppdraget både roligt och lärorikt, eftersom det ger möjlighet att fördjupa sig i den nordiska numismatikens många nischer.

Det finns dock andra, större förändringar som bubblar under ytan. Som för många tidskrifter pågår en diskussion om Medlemsbladets framtid. Finns det resurser för en gemensam tidskrift när de olika föreningarna inom unionen har sina egna publikationskanaler? Finns det tillräckligt med artiklar i en tid då universitetsforskare pressas att främst publicera i högt rankade internationella tidskrifter – så kallade poängpublikationer? Och finns det fortfarande skäl att ge ut en papperstidskrift när det mesta är lättillgängligt på nätet?

På alla dessa frågor är jag själv beredd att svara ja. Möjligheten finns – om viljan finns. Men Medlemsbladets framtid är inte något redaktören ensam kan eller skall avgöra. Det kräver en gemensam diskussion bland samtliga unionsmedlemmar. Därför hoppas jag att frågan behandlas grundligt på lokal nivå under de kommande tre åren, så att den kan tas upp på unionsmötet i Finland 2028. Hur vill vi att unionsbladets framtid ska se ut?

Huvudredaktören testar de gamla utställningsvitrinernas kvalitet. Bild: Liisa Kunnas.

Personligen hoppas jag att Medlemsbladet även framöver fungerar som en sammanhållande kraft inom unionen – något konkret vi delar. Jag vill fortsatt få läsa intressanta forskningsartiklar, och jag hoppas att unionsmedlemmarna i större utsträckning använder tidskriften för att sprida information om sin verksamhet. Visst kan man hitta fakta på hemsidor, men det är ofta mer givande att ta del av sammanhang, bakgrund och resonemang.

Jag hoppas också att Medlemsbladet åtminstone delvis fortsätter komma ut i pappersform. Digitala versioner är praktiska, men vi vet inte vad som finns kvar om 25 eller 50 år. Jag vill också se att mindre publikationskanaler fortsättningsvis används för numismatisk forskning. Poängpublikationer fyller sin funktion, men att nästan helt anpassa sig till de stora publiceringshusens villkor gagnar ingen vetenskapsgren – det gynnar bara utgivarna. När det gäller att sprida kunskap är ett medlemsblad dessutom ofta betydligt mer effektivt.

Slutligen hoppas jag att NNUM i framtiden präglas av ett mångsidigt innehåll, som speglar hela den nordiska numismatikens bredd. Om någon om hundra år bestämmer sig för att forska i den nordiska numismatikens historia utifrån Medlemsbladets innehåll, får vi hoppas att det ger en så rättvisande bild av verkligheten som möjligt.

ANSÖKNINGAR TILL
Sven Svenssons Stiftelse för Numismatik

ANSLAG LÄMNAS FÖR VETENSKAPLIGA
ARBETEN INOM FRÄMST SVENSK NUMISMATIK:
FORSKNING, RESOR & PUBLIKATIONER

STIFTELSENS UPPGIFT ÄR:

- Köpa in föremål som saknas i KMK:s samlingar
- Ge bidrag till publikationer som kan tjäna svensk numismatisk forskning
- Stödja forskare i svensk numismatik

Stiftelsen sammanträder två gånger per år, en gång under våren, en gång under hösten. Ansökan ska vara stiftelsen tillhanda senast 15 februari, alternativt senast 15 september. Ansökningsblankett och information om ansökningsar finns på hemsidan.

WWW.SVENSVENSSONSSTIFTELSE.SE

APPLICATIONS FOR
Sven Svensson's Foundation for Numismatics

APPLICATIONS FOR GRANTS ARE PROVIDED FOR SCIENTIFIC
STUDIES, MAINLY WITHIN SWEDISH NUMISMATICS:
RESEARCH, TRAVELS & PUBLICATIONS

THE FOUNDATION'S ASSIGNMENTS ARE:

- Purchases of items missing in the collection of The Royal Coin Cabinet
- Contributions to publications that could benefit Swedish numismatical research
- Support for researchers in the field of Swedish numismatics

The Foundation Board meets twice a year, in March and October.
Applications must be submitted before 15 February or 15 September.
You can find the application form and information about applications on our website.

WWW.SVENSVENSSONSSTIFTELSE.SE

KG 4:2 Skib/fremadskuende hjort – en halvpenning fra 800-årenes Ribe

Af Claus Feveile

Indledning

De fleste møntforskere accepterer i dag, at den ældste udmøntning i Skandinavien finder sted i Ribe, hvor Wodan/monster-sceattaen reelt er enerådende i perioden cirka 725-cirka 830 (Feveile 2006; 2023). Herefter sker der et skifte til de større og tyndere penninge. Senest omkring 800 er Hedeby blevet grundlagt, og formentlig samtidig med skiftet fra sceattas til penninge i Ribe begynder man også her at fremstille mønter. Mens penningene i Ribe har den forudgående Wodan/Monster-sceatta som forbillede, tager man i Hedeby i første omgang udgangspunkt i imitationer af karolingiske mønter fra Dorestad, som efter kort tid udvikles til, eller senere kombineres med, skandinaviske motiver.

Antallet af nordiske mønter fra 800-årene har med metaldetektorens fremkomst været stærkt stigende, så der nu kendes mere end 540 mønter, mod blot 60-70 stykker i 1960'erne og cirka 150 i 2010 (Malmer 1966; 2023). Ét af de mest skelsættende fund i nyere tid er Damhus-skatten fra 2018. Den består nu af 266 mønter, næsten alle af samme type, KG 4:1 Ansigt/fremadskuende hjort, bortset fra fire mønter, hvor ansigtet er skiftet ud med et skib, og hjortesiden har en lidt anden komposition. Den type benævnes i det følgende KG 4:2 Skib/fremadskuende hjort.

Umiddelbart før udgravningen af Damhus-skatten fremlagde Moesgaard de daværende 13 kendte mønter af KG 4:1 Ansigt/fremadskuende hjort. Han argumenterede for, at også den type, i lighed med de senere KG 5 og KG 6 Ansigt/bagudskuende dyr, skulle henføres til Ribe (Moesgaard 2018b, Feveile & Moesgaard 2018).

I forbindelse med registreringen af skatten blev opmærksomheden blandt andet rettet mod de fire mønter med skib og hjort på den modstående. De var synligt af mindre diameter, ligesom vægten var markant mindre end alle de øvrige mønter i skatten. Vægtforskellen var så stor, at den ikke udelukkende kunne forklares ved stykkernes delvise fragmentering. Ideen om, at der kunne være tale om en halvpenning var vakt.

Men kunne det virkelig passe? En halvpenning i første del af 800-årene? I Danmark skal man helt frem til 1400-årene, inden der udmøntes flere nominaler. Men skibsmønterne fra Damhus-skatten kunne tyde på det, og forslaget blev første gang fremlagt i en foreløbig oversigtsartikel om Damhus-skatten (Feveile 2021). Her blev det også beskrevet, at hovedtypen i skatten, de meget velbevarede KG 4:1 Ansigt/fremadskudende hjort, målte 19,5 mm i diameter med en gennemsnitlig vægt på 0,98 gram. Det er en noget højere vægt, end man normalt regner med for 800-årenes penninge, men det skyldes formentlig, at man ofte ser de ret få mønter blive vejret som én samlet gruppe. På den måde fremstilles gennemsnitsvægten for KG 3-6 penninge som cirka 0,8 gram, og det er foreslået, at den skulle svare til en karolingisk obol (Malmer 2007, 19; 2023, 38 og note 55). Damhus-skatten viser dog tydeligt, at i det mindste KG 4:1 Ansigt/fremadskuende hjort vejer 1 gram, svarende til vægten på velbevarede Wodan/Monster-sceattas. I Ribe videreførte man en anerkendt vægt, men

Udarbejdet med støtte fra Sven Svenssons stiftelse för numismatik.

Fotokreditering:

Fig. 1-4, 6-10. Efter Malmer 2023.

Fig. 5. Historiska Museet, Ola Myrin.

Fig. 8. Unimus.no (fragment).

Fig. 11. Nationalmuseet.

Fig. 12. Frantz Lundby.

Fig. 13-16. Museum Vest.

Fig. 17. Universitetsmuseet i Bergen.

Fig. 18. Museum Odense.

Fig. 19. Betina Toft Würtz.

Numrene på figurene svarer til katalognummereringen.

Figur 1

Figur 2

Figur 3

Figur 4

ændrede blanket og delvist præg. Først med den efterfølgende KG 5 og KG 6 Ansigt/bagudskuende dyr falder gennemsnitsvægten til cirka 0,8 gram.

Forholdene for mønterne i KG 3 er ikke så entydige. Kombinationsgruppen er kompleks og består af mindst fem mønttyper, hvor de fleste kan underopdeles i varianter (Feveile 2025b). Mange af mønterne er fragmenterede og/eller forsynet med øsken, ligesom flere er ganske korroderede. Med så få data vil selv en detaljeret undersøgelse formentlig kun i begrænset grad bidrage til en nærmere forståelse af udviklingen og en eventuel vægtforskel mellem typer/varianter indenfor denne kombinationsgruppe. Her må vi afvente yderligere fund.

KG 4:2 Skib/fremadskuende hjort

Med publiceringen af Brita Malmers posthume manuskript i 2023, med katalog frem til 2010, blev en række nyere fund tilgængelige. Hertil skal lægges fund, der er fremkommet efter færdiggørelsen af Malmers 2010-katalog; den seneste mønt er således fundet februar 2025. Der er på nuværende tidspunkt kendskab til 19 mønter af typen Skib/fremadskuende hjort.

Kun tre af mønterne er fuldt bevarede, mens de øvrige er fragmenterede i større eller mindre grad. Nogle kendes kun som staniolaftryk af de oprindelige mønter (Bendixen 1968, Malmer 2023, 179 nr. 1066.1096) og en enkelt befinder sig i en udstilling, så her er oplysningerne om mønterne ikke komplette. Når man vejer mønter, må man hele tiden forholde sig til møntens bevaring. Først og fremmest, om den er fragmenteret, eller om der er pånippet en øsken. En markant indflydelse på den bevarede vægt kan stamme fra korrosion og kemiske påvirkninger fra opholdet i jorden. Sidstnævnte er langt vanskeligere at arbejde med, da mønten ud fra udseendet godt kan virke velbevaret, selv om vægten er ændret markant. Korrosion kan både fjerne metal, så vægten formindskes, men modsat kan der også fastkorroderes jord og sand der kan bidrage til en vægtforøgelse.

Vægten kendes for 14 mønter, og på trods af ovenstående advarsel er det min vurdering, at man i langt overvejende grad kan anvende den vægt, der er bevaret som udgangspunkt for at beregne den oprindelige, fulde vægt. I de tilfælde, hvor mønten er fragmenteret, er den placeret

Figur 5

Figur 6

Figur 7

Figur 8

Figur 8a

oven på en cirkel, der svarer til en fuldt bevaret mønt, hvorefter det er beregnet, hvor mange procent af mønten der er bevaret. Det er forudsat, at der er direkte sammenhæng mellem areal og vægt. Hvis 30% af mønten mangler, forudsættes det, at også 30% af vægten mangler. På baggrund af den bevarede procentandel og den målte vægt af fragmentet er møntens oprindelige vægt herefter udregnet (Tabel 1). Der kan være lidt slør i forhold til blankettens størrelse, ligesom det forudsættes, at den har været jævntyk og derfor vejede det sammen på forskellige dele af blanketten. Med to decimaler ender den beregnede gennemsnitsvægt på 0,53 gram for 14 mønter. Hvis man ser på de fire mønter fra Damhus-skatten, imod de ti mønter med kendt vægt udenfor skatten, er forskellen kun ubetydelig (henholdsvis 0,55 mod 0,52 g). Der er dog ikke tale om en normalfordeling omkring gennemsnitsvægten, men to adskilte toppe (Tabel 2).

Diameteren er målt på 11 mønter, hvor der er bevaret kant overfor hinanden, så de mest fragmenterede mønter ikke anvendes. Her ses de fire Damhus-mønter at være i gennemsnit 17,5 mm, de syv øvrige 17,6 mm og samlet 17,6 mm.

Der er ingen markante anomalier i hverken vægt eller diameter. De to laveste vægte ses ved de fuldt bevarede mønter fra henholdsvis Damhus (Kat. 13) 0,42 gram og Revn (Kat. 19) 0,46 gram, mens den tungeste beregnede vægt er Löddeköpinge (Kat. 9) på 0,63 gram. Diameteren ligger mellem 16,8 og 18,7 mm, begge yderpunkter fra Damhus-skatten. Samlet set er der således ingen tvivl om, at mønttypen både har en mindre diameter og kun vejer omkring det halve af penninge af typen KG 4:1 Ansigt/fremadskuende hjort. Det er min opfattelse, at der ikke er tale om tilfældigheder, hverken i mål eller vægt. Det må dreje sig om halvpenninge.

Mønterne er fremstillet af mange forskellige stempler. Således er der

Figur 9

Figur 10

Figur 11

Figur 12

18 skibs-stempler og 15 hjortestempler. Begge siders stempler findes med forskellige variationer i skibets udseende, sejlretning, samt figurer som fisk, maske, triskele, triquetra og oprullede slanger. Der har altså været tale om en ikke ubetydelig udmøntning. Til sammenligning findes den samtidige halpenning KG 4:1 Ansigt/fremadskuende hjort nu i 291 eksemplarer, hvor der indgår i alt 39 ansigtsstempler og 61 hjortestempler.

Forholdet til de øvrige penninge fra 800-årene

Da Brita Malmer i 1966 for første gang publicerede en detaljeret fremstilling af de nordiske mønter før år 1000, var antallet af kendte mønter som nævnt langt mindre end i dag. Malmer opdelte mønterne i *kombinationsgrupper*, hvor KG 3-KG 6 henførtes til 800-årene. De enkelte grupper er meget forskelligartede. KG 3 består af fem forskellige typer, KG 4 af tre typer, mens KG 5 og KG 6 er så ens i udseende, at KG 6 med nogen ret kan opfattes som en variant af KG 5. Malmer (1966) henførte mønterne til geografiske zoner og argumenterede for, at alle typerne formentlig blev fremstillet i zonen omkring Hedeby. Metcalf (1996) mente på grundlag af nye fund, at KG 5 og KG 6 Ansigt/bagudskuende dyr begge skal henføres til Ribe. Malmer (2007) accepterede forsigtigt 'Ribe' som muligt møntsted for KG 5. Senest (2023, 43) accepterede hun, at både KG 5 og KG 6 hører til 'Ribe', KG 3 til 'Hedeby', mens hun ikke mener, at det kan afgøres, om de forskellige typer indenfor KG 4 hører til Ribe, Hedeby eller begge steder. Endelig foreslog Moesgaard (2018b) som sagt, at KG 4:1 Ansigt/fremadskuende hjort ligeledes skulle henføres til Ribe. Nu kan vi tilføje halpenningen KG 4:2 Skib/fremadskuende hjort.

De mønter, vi med større eller mindre sikkerhed henfører til Hedeby, består således af hele gruppen KG 3, samt formentlig også den tilbageværende type fra KG 4, nemlig KG 4:3 Haner/skib, der sandsynligvis ikke er fra Birka, som det er foreslået (Metcalf 1996, Bjarnestam 2022). Når det nu er konstateret, at der i Ribe, som den første prægning efter Wodan/monster-sceattas, indføres to nominaler, en penning og en halpenning, ligger det jo lige for at undersøge, om det samme kunne være tilfældet blandt Hedeby's mønter. Hvis vi antager, at KG 3:1 Carolus/Dorstat er den første type fra Hedeby, kunne én af de andre typer være dennes halpenning. KG 3:4 Carolus/Skib ville være et godt bud ud fra den betragtning,

Figur 13

Figur 14

Figur 15

Figur 16

at det i Ribe var *skibet*, der signalerede, at der var tale om en halvpenning. Lad det med det samme stå klart: Der er *ikke* tale om en halvpenning. Uanset hvilken variant af Carolus/Skib man ser på, er både diameter og gennemsnitlig vægt på linje med KG 3:1 Carolus/Dorstat (Tabel 3). Det sammen gælder, hvis man forestillede sig, at KG 3:4 Carolus/Skib skulle have KG 4:3 Haner/Skib som halvpenning (Tabel 4). Ud fra de tilgængelige data må det også afvises. Der altså ikke nogen indikationer på, ud fra de ret få mønter der er til rådighed for en vægtanalyse, at man i perioder af Hedeby's udmøntning møntede to nominaler, som det var tilfældet en kortere periode i Ribe.

Ribes første penninge – innovation og fremsyn

Wodan/monster-sceattas bliver fortsat tabt i Ribes kulturlag endnu i 820'erne (Feveile 2023). Det stemmer overens med den startdatering, der traditionelt sættes for penninge (Malmer 2023, 41). I dag må vi anskue de to udmøntninger i henholdsvis Ribe og Hedeby som sideløbende. Hvordan de forholder sig til hinanden; om produktionen startede samtidig i de to byer, hvor længe den stod på, og hvilken takt der er i udmøntningen, har vi kun begrænset viden om.

Den udvikling, jeg forestiller mig i Ribe, er følgende. Omkring 830 (måske 10 år før?) ophører brugen af sceattas. Samtidig påbegyndes en ganske omfattende udmøntning af hel- og halvpenninge i form af KG 4:1 Ansigt/fremadskuende hjort og KG 4:2 Skib/fremadskuende hjort. Der er talrige stempler, og man ser en intern udvikling i varianter, der er mest tydelig for KG 4:1. Senest med ophøret at denne udmøntning stopper produktionen af halvpenninge, der altså kun finder sted i en kortere periode, måske 10-20 år? Man har et klart indtryk af, at den første penninge-udmøntning i Ribe er af usædvanlig høj standard. Stemplerne er velskårne, præget tydeligt og velcentreret, stempelstillingen er fast, og der er vægtstandarder, der fastholdes gennem standardiserede blanketter (Feveile 2021, 55; 2025a, 2025b). Vægtstandarden tager udgangspunkt i den vægt, der i forvejen anvendtes til Wodan/Monster-sceattas og har ikke skullet modsvare en karolingisk obol som foreslået af Malmer.

KG 4:1 udvikler sig nærmest glidende til KG 5 Ansigt/bagudskuende dyr. Flere af ansigtsstemplerne til KG 4:1 og KG 5 er stilistiske meget

Figur 17

Figur 18

Figur 19

tætte, og et helt nyt fund betyder da også, at der nu er stempelforbindelse mellem KG 4:1 Fremadskuende hjort og KG 5 Bagudskuende dyr (Feveile 2025b, figur 31). Bagsidens dyr ændres mere markant fra en tydelig hjort til et bagudskuende dyr, enkelte gange med gevir, men som regel uden. KG 5 udvikler sig til KG 6, måske via en lidt speciel mellemgruppe, hvor især tegningen af ansigtet på KG 5 går delvist i opløsning (for eksempel Malmer 2023: 93.1121:1 og 94:1.1137) og er markant mere uregelmæssigt, end det ses på de øvrige (ældre?) KG 5 og til dels også på KG 6. Vi ved ikke, hvor lang tid udmøntningen af KG 5 og KG 6 stod på, og om den var kontinuerlig gennem hele perioden. Senest har Moesgaard foreslået, at prægningen af KG 5 fandt sted i store dele af anden halvdel af 800-årene og først omkring 900 afløstes af KG 6, der således hører til første del af 900-årene (Moesgaard 2018a, 130; Moesgaard, unpubl.).

Afslutning

De tidligste byer i Skandinavien, Ribe, Hedeby, Birka og Kaupang, er internationale smeltedigler af impulser fra de handelsnetværk, de indgik i. Fra Ribe var der tæt kontakt til både frisere, frankere og senere karolingerne. Under karolingerne blev oboler møntet allerede fra midten af 700-årene og intensiveredes markant under Ludvig den Fromme (814-40) (Coupland 2014; 2025). Det mest naturlige er, at man hentede sin inspiration direkte fra én af de største samhandelspartnere. Hos karolingerne er obolen velintegreret i første del af 800-årene. Her findes den både med samme præg på begge sider som penningen og med et afvigende præg på den ene side, som det er tilfældet med halvpenningen fra Ribe.

En tanke helt uden nogen form for dokumentation: Ofte fremhæves kongemagten som stående bagved udmøntningerne (Feveile 2025c). I starten af 800-årene findes en stærk kongemagt i Danmark i form af Godfred og Godfredsønnerne. Harald Klak er ganske vist i landflygtighed i en periode og opholder sig ved det karolingiske hof, hvor han i øvrigt angiveligt også modtager dåben. I 820'erne er han tilbage i Danmark, nu som medkonge til Horik I. Var Harald mon i økonomisk lære ved hoffet – og tog han ideen med hjem derfra?

Litteratur

- Bendixen, K. 1968. Lidt mere om Hedebymønter. *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1967 (1968), 5-10.
- Bjarnestam, J. 2022. *Myntprägling I 800-talets Birka? En Studie utifrån forskningshistorik, korologi, ikonografi och senare års fynd av vikingatida nordiska mynt*. Kandidatuppsats, Stockholms Universitet HT 2022. <https://www.su.se/numismatiska-forskningsgruppen/nyheter/jesper-bjarnestam-myntpr%C3%A4gling-i-800-talets-birka-1.645421>
- Coupland, S. 2014. The Use of Coin in the Carolingian Empire in the Ninth Century. In: Naismith, R, M. Allen & E. Screen (eds.): *Early Medieval Monetary History: Studies in Memory of Mark Blackburn*, 257-293.
- Coupland, S. 2025. The Underestimated Carolingian Obol. In: Naismith, R. (ed.): *Small Change in the Early Middle Ages: New Perspectives on Coined Money, c. 400-1000*, 101-133.
- Feveile, C. 2006. Mønterne fra det ældste Ribe. In: Feveile, C. (red.): *Ribe Studier. Det ældste Ribe. Udgravninger på nordsiden af Ribe Å 1984-2000* 1.1, 279-312.
- Feveile, C. 2021. Damhus-skatten – en foreløbig præsentation af en Ribedmøntning fra tidlig 800-årene. *Arkæologi i Slesvig/Archäologie in Schleswig* 18, 2020, 51-66.
- Feveile, C. 2023. The numismatic evidence from Posthustorvet. In: Sindbæk, S.M. (ed.): *Northern Emporium 2 The networks of Viking-age Ribe*, 115-146.
- Feveile, C. 2025a. Fremstilling af blanketter til penninge i 800-årenes Ribe. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*, 69-72.
- Feveile, C. 2025b. Pennies for the King's Towns. Ribe and Haithabu-pennies from 9th century. *By, marsk og geest* 37, 5-115.
- Feveile, C. 2025c. Ribes mønter. *SKALK* 2025:6, 8-13.
- Feveile, C. & J.C. Moesgaard. 2018. Damhus-skatten – et fantastisk indspark til den tidlige mønthistorie. *By, Marsk og geest* 30, 28-30.
- Metcalf, D.M. 1996. The president's address. Viking-Age Numismatics 2. Coinage in the Northern Lands in Merovingian and Carolingian Times. *The Numismatic Chronicle* 1996, vol. 156, 399-428.
- Malmer, B. 1966. *Nordiska mynt före år 1000*. Lund 1966.
- Malmer, B. 2007. South Scandinavian Coinage in the Ninth Century. In: Graham-Campbell & G. Williams (eds): *Silver Economy in the Viking Age*.
- Malmer, B. 2023. *Serpents and Crosses. Scandinavian coinage from the time of Louis the Pious, Knut the Great, Harthaknut, and Anund Jakob*, Stockholm 2023.
- Moesgaard, J.C. 2018a. De første skridt mod møntøkonomi. In: Andersen, M & T.B. Christensen (red): *Denar til daler. Danmarks mønthistorie indtil 1550*, 112-196.
- Moesgaard, J.C. 2018b. Den fremadskuende hjort – en hidtil uerkendt fase i Ribes udmøntning i 800-tallet? *By, marsk og geest* 30, 17-27.
- Moesgaard, J.C. unpubl. The European coins. The Grisebjerggård Hoard. Unpublished manuscript.

Forkortelser

FP = KMMS' fundprotokol

KG = kombinationsgruppe, jfr. Malmer 1966

KMK = Ekonomiska museet/Kungliga myntkabinettet

KMMS = Den kongelige Mønt- og Medaillesamling

KØM = Køge Museum (del af Museum Sydøstdanmark)

LUHM = Historiska museet vid Lunds Universitet

MLF = Museum Lolland-Falster

MOE = Museum Østjylland

OBM = Museum Odense

THY = Museum Thy

UNIMUS = Fælles portal for universitetsmuseerne i Norge

Tabel 1 KG 4:2 Skib/fremadskuende hjort											
Kat-nr	Kat	KG 3-6	Fundsted	Malmer 2023	Øvrige numre	Bevaret vægt	Bevaret del i %	Beregnet vægt	Diameter	Stempler	Kommentar
1	114		Spangereid	1063.1095							Aftryk på KMMMS
2	115		Tissø	1065.1097	FP 8333.2		79%		17,2	F5- & Bs. = kat. 16	I udstilling på National-museet, København. Ikke vejet.
3	116		Spangereid	1067.1091							Aftryk på KMMMS
4	117		Bitka	1068.1090	KMK 300006	0,33	74%	0,45	17,8		Diameter, Malmer 2023-er der kant bevaret?
5	119		Johannishus	1060.1092	KMK 300049	0,45	95%	0,47	17,5		
6	123		Jærsted	1061:1.1093:3	LUHM 26166	0,57	98%	0,58	17,8	F5 = kat. 7 Bs. = kat. 7, 9	Malmer 2023 18,4 mm - her målt på LUHM billede
7	124		Spangereid	1061:2.1093:2						F5 = kat. 6 Bs. = kat. 6, 9	Aftryk på KMMMS
8	125 = 179		Spangereid	1062:1094	UNIMUS M151406	0,18	40%	0,45			Aftryk på KMMMS. Fragment i UIO beregnet på Haubergs aftryk som areal
9	126		Löddeköpinge	1064:1093:1	LUHM 9387	0,55	88%	0,63	17,7	Bs. = kat. 6, 7	
10	127		Kislava	1066:1096							KMMMS vægt 0,244 dvs 0,24 2.10.2024
11	180		Øster Vandet		THY 5045x969	0,24	53%	0,45			
12	181		Helgenæs Kirke		MOE 1100x243884	0,25	43%	0,58		Bs. = kat. 13	Vægt fra NM via MOE 23,8 - 0,249 gr
13	264		Damhus		FP 14603.48	0,42	(100%)	0,42	16,8	Bs. = kat. 12	
14	366		Damhus		FP 14603.150	0,45	82%	0,55	18,7		
15	406		Damhus		FP 14603.190	0,45	75%	0,6	17,1		
16	409		Damhus		FP 14603.193	0,57	94%	0,61	17,5	F5- & Bs. = kat. 2	
17	487		Filtjar		Universitetet i Bergen	0,53	87%	0,61	17,9		
18	512		Åsum		OBM 16301 2204	0,48	(100%)	0,48			
19	521		Revn			0,46	(100%)	0,46	17,3		

Tabel 1. KG 4:2 Skib/fremadskuende hjort.
Opførelse af bevaret og beregnet vægt
samt diameter. Tallene i kolonnen Kat
KG 3-6 henviser til Feveile 2025b.

	Katalognummer				
	19				
	18				
	11			17	
	8		14	16	
	5		12	15	
	13	4	6	9	
Vægt	0,4-0,44	0,45-0,49	0,5-0,54	0,55-0,59	0,6-0,64

Tabel 2. Halvpenningene fordelt efter beregnet vægt i intervaller af 0,05 gram.

KG 3:4 Carolus/Skib som mulig halvpenning til enten KG 3:1 eller KG 3:2							
Kat KG3-6	Fundsted	Malmer 2023	Øvrige numre	Bevaret vægt	Bevaret del i %	Beregnet vægt	Diameter
9	Flokerudstorp	20.1070		0,65	100%	0,65	19,5
10	Okholm	21.1069	FP 2977.1				19,0
19	Birka	301.080		0,55	92%	0,6	18,5
22	Birka	33.1079		0,78	96%	0,81	19,5
24	Birka	35.1083		0,64	83%	0,77	19,0
25	Hollenæs	36.1082	FP 5962	0,85		0,85	18,4
26	Uppåkra	37.1081	LUHM MK 25676	0,8	(100%)	0,8	18,5
27	Birka	38.107		0,89	100%	0,89	19,4
28	Gudme	39.1071	FP 6202.119	0,3	(c. 75%)		
177	Yderik		FP 16659 mønt 1				
178	Yderik		FP 16659 mønt 2				
193	Gundslev		(MLF 02897)	0,53	96%	0,55	17,5
Gennemsnit						0,74	18,8

KG 4:3 Haner/Skib som mulig halvpenning til KG 3:4 Carolus/Skib							
Kat KG3-6	Fundsted	Malmer 2023	Øvrige numre	Bevaret vægt	Bevaret del i %	Beregnet vægt	Diameter
118	Ukendt			0,95	100%	0,95	
129	Helgö	1074.1106:1		0,81	100%	0,81	18,1
130	Helgö	1075.1106:2		0,44	61%	0,67	
131	Birka	1076.1105:1		0,87	100%	0,87	18,9
132	Birka	1077.1105:2		0,74	96%	0,77	20,0
133	Helgö	1078.1105:3		0,27	41%	0,66	
182	Strøby-Toftegård		KØM 1699x1382		(100%)		
183	Bakkegården		MOE 1100x213728		(100%)		
Gennemsnit						0,79	19,0

Tabel 3. KG 3:4 Carolus/Skib. Opgørelse af bevaret og beregnet vægt samt diameter. Tallene i kolonnen Kat KG 3-6 henviser til Feveile 2025b.

Tabel 4. KG 4:3 Haner/Skib. Opgørelse af bevaret og beregnet vægt samt diameter. Tallene i kolonnen Kat KG 3-6 henviser til Feveile 2025b.

Romerska denarer i Finland – en liten men växande fyndgrupp

Av Jani Oravisjärvi

Inledning

Romerska mynt är relativt sällsynta i Finland jämfört med våra grannländer. Trots detta har det ökade bruket av metalldetektorer under de senaste åren medfört att antalet fynd har ökat (Oravisjärvi 2023). I en finländsk kontext är det viktigt att skilja mellan primära och sekundära fynd. *Primärfynd* avser mynt som kommit till Finland under förhistorisk tid, medan *sekundärfynd* syftar på mynt som hamnat här senare, under historisk tid.

De flesta romerska mynten som har hittats i Finland är ströfynd, och det är ofta omöjligt att med säkerhet avgöra vilken av de två kategorierna de tillhör (Talvio 1982: 48–50). Sekundära fynd är särskilt framträdande i Åbotrakten. Detta beror på Åbo brand 1827, då även Kungliga Akademiens mynt- och medaljsamling förstördes. Ungefär en fjädedel av samlingens alla mynt återfanns aldrig i ruinerna, och när alla brandrester röjdes bort spreds dessa mynt i de närliggande områdena. Idag händer det relativt ofta att metalldetektorister påträffar mynt av detta ursprung. Utan undantag har dessa visat sig vara brons- och kopparmynt från andra och tredje århundradet. Vid tiden för branden beräknas Akademiens samlingar ha omfattat omkring 4000 antika mynt, varav två tredjedelar kunde räddas (Talvio 2014:12).

Tidiga fynd av denarer i Finland

Det tidigaste dokumenterade fyndet av ett romerskt mynt i Finland är från år 1745, då biskop Johan Brovallius i Åbo (1707–1755) publicerade en denar präglad för Sabina, kejsar Hadrianus (reg. 117–138) maka. Myntet hade hittats i Tammela (Brovallius 1745). En annan denar skall enligt uppgift ha påträffats i Pernå i mitten av 1800-talet (Talvio 1982: 48, nr 3). Båda mynten har dock kommit bort i samlingarna för länge sedan.

Denarfynd från Salo och Lovisa

Finlands tredje denarfynd (Fig. 1) gjordes med metaldetektor i Salo våren 2023. Myntet påträffades vid arkeologiska utgrävningar av en järnåldersboplats och är därför med säkerhet ett primärfynd. Det rör sig om en denar från Marcus Aurelius tid (caesar 138–161, augustus 161–180), präglad 151–152 e.Kr., då han ännu var medhärskare (caesar) under Antoninus Pius (reg. 138–161) (RIC 453a).

Kort därefter gjordes ett till denarfynd. Den 29 september 2024 genomförde Anssi Puisto och Matti Mölsä en sökning med metalldetektor i Malmsby, Lovisa. Den första denaren (Hadrianus) hittades vid en skogsstig, på ett djup av högst 5 centimeter. Ytterligare ett romerskt silvermynt, en denar från Commodus' tid, påträffades cirka 30 meter nordväst om det första myntet, i sandig mark på ett djup av omkring 25 centimeter. Övriga fynd från den tidiga järnåldern på området inkluderar en spjutspets och en holkxyxa. På ett avstånd av cirka 600 meter ligger dessutom en känd offerplats från den förromerska järnåldern. Museiverkets provutgrävningsgrupp undersökte fyndplatsen men kunde inte finna några spår av någon fast fornlämning där. Enligt en preliminär tolkning kan myn-

Figur 1

Figur 2

Figur 3

Figur 1. Denar av Marcus Aurelius, jordfynd från Salo våren 2023. Foto: Hanna-Maria Pellinen / Oy Sigillum Ab.

Figur 2. Denar från Hadrianus tid, jordfynd från Lovisa. Bild: Jani Oravisjärvi / Finlands Nationalmuseum

Figur 3. Denar från Commodus' tid, jordfynd från Lovisa. Bild: Jani Oravisjärvi / Finlands Nationalmuseum

ten en gång i tiden ha tappats i strandsanden (Kypfi.fi, ID 1000053113).

Båda denarerna från Lovisa är mycket slitna, men trots det fortfarande identifierbara. Denaren från Hadrianus har ett porträtt som kan dateras till kejsarens tredje konsulperiod (125–128) och avbildar honom i profil med kort nacke. Åtsidans text är inte längre läsbar, men på mynt av denna typ står vanligtvis HADRIANVS AVGVSTVS. På frånsidan kan en stående figur som håller ett ymnighetshorn urskiljas (RIC 169) (Fig. 2).

Denaren från Commodus är också sliten, men fortfarande identifierbar (Fig. 3). Inskriften på åtsidan lyder [M C]OMMO[DVS ANTONINVS AVG], och visar Commodus med lagerkrans, skägg och kort hår, vänd åt höger. Legenderna på frånsidan är [TR P VI IMP IIII COS III PP], med Providentia stående åt vänster, hållande en spira och lyftande en stav över en glob (RIC 19). Ytan uppvisar spår av gropbildning (eng. pitting).

Sammandrag av nya denarfynd:

KM40452:x (ännu ej katalogiserad). Salo, Isokylä, Pohjoispelto. Marcus Aurelius. Denar, Rom, ca 151–152 e.Kr., 17 mm; 6h; ca 2 g. RIC 453a.

KM48522. Lovisa, Tavastviken. Hadrianus. Denar, Rom, ca 125–128 e.Kr., 17 mm; 6h; 1,60 g. RIC 169. Perforerad.

KM48523. Lovisa, Tavastviken. Commodus. Denar, Rom, ca 181 e.Kr., 17 mm; 6h; 1,91 g. RIC 19.

Förkortningar

KM = Finlands nationalmuseum, Museiverket, arkeologiska samlingarnas föremålsnummer.

RIC = Roman Imperial Coinage.

Litteratur

Brovallius, Johannes 1745. *Observatiunculæ circa artem antiquarum gentium celebriorum numismata adornandi, in specie numi Sabinæ expositio*. Åbo.

Oravisjärvi, Jani 2023. Länsi- ja Itä-Rooman rahat Pohjoismaisissa löydoissä. *Kalmistopiiri*. <https://kalmistopiiri.fi/2023/12/13/lansi-ja-ita-rooman-rahat-pohjoismaisissa-loydoissa/>

Talvio, Tuukka 1982. Romerska myntfynd i Finland. *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1979–80. pp. 36–54.

Talvio, Tuukka 2014. *Rahakammion aarteet*. Museovirasto.

Webbkällor

Kypfi.fi. Kulturmiljöns tjänsteportal, arkeologiska objekt, ID 1000053113. Läst 20.11.2025.

Forskningsrapporter

Pellinen, Hanna-Maria. Salo Isokylä Pohjoispelto ja Eteläpelto. Löytökohteiden pintapöiminta- ja metallinetsinkartoitus 5.–12.5.2023. Raportti 1.

Pellinen, Hanna-Maria. Salo Isokylä Pohjoispelto Rautakautisen asuinpaikan kaivaus 26.6.–28.7. 2023. Raportti 2.

Fati i Lund, ytterligare en ny myntmästare för Hbg 30!

Av Bo Gunnarsson

INNUM nummer 3, 2025 presenterade jag myntmästaren Auðbiorn som inte fanns registrerad för Hauberg (Hbg = Hauberg 1900) 30 hos Moltke (1950). När artikeln (Gunnarsson 2025) var på väg till tryckeriet visade det sig att samma mynthandlare hade ännu ett runmynt av typen Hbg 30 till salu. På nytt blev det att tyda runinskriften, och denna gången gick det att läsa Fati. Det visade sig återigen att myntmästarnamnet inte fanns upptaget hos Moltke för den aktuella typen. Myntet har en kraftig spricka men är i övrigt ett tilltalande exemplar. Åtsidan bär, som normalt för typen, inskriften +MAGNVS REX med latinska bokstäver, förutom det avslutande X som brukar ha en avvikande bokstavsform. Frånsidans inskrift i runor är fullt läsbar förutom ett litet svagpräglat fält där troligtvis endast ett eller möjligtvis två tecken är oläsliga.

Frånsidans runinskrift på myntet lyder:

✖ ʀʀ↑↑|:ʃʃ:ʀʀ↑↑..|ʀH vilket translittererat blir:

fati : on : lund..il

Tolkningen av det sista tecknet, som liknar ett latinskt H, är att det endast är ett betydelseöst utfyllnadstecken tillsammans med de två föregående tecknen. Det är vanligt på runmynten att de sista tecknen efter Lund består av utfyllnadstecken, ofta ett eller flera i eller delar av ortnamnet. De saknade tecknet/tecknen i det svagpräglade fältet har troligtvis varit i : och den kompletta inskriften bör i så fall vara:

fati : on : lund(i) : ilH.

Myntmästaren är sedan tidigare känd för både Hbg 31 (Moltke 153–155) och 32a (Moltke 253–257). Stavningarna varierar mellan typerna; bland annat avviker stavningen av myntorten Lund för Hbg 31, där det inledande tecknet är k på de exemplar som Moltke har registrerat. En annan avvikelse är att den engelska prepositionen “on” återfinns på det nya myntet Hbg 30.

Prepositionen “on” som motsvarar den svenska “å” (“på” på danska och svenska är egentligen en sammansättning av två prepositioner: “upp å”). Språkmässigt försvann “n” i “on” i nordiska dialekter på 600-talet, kanske ännu tidigare (M. Lerche Nielsen, personlig kommunikation 26 juni 2025). När vi hittar “on” på runmynten är det en påminnelse om tidigare myntinskriftioner som varit influerade av de anglosaxiska mynten, vilka var förebilder för den danska myntningen med start i slutet av 900-talet.

Även på Hbg 31 används den engelska prepositionen, men här har man har garderat sig genom att skriva “oon” representerat av två varierande o-runor: ʃʃ. För Hbg 32a är den däremot ersatt av den nordiska prepositionen “i”, som enligt Moltkes sammanställning av de kända mynten är sammanskriven med myntortsnamnet.

Runskrifterna translittererade för Hbg 31 (Moltke 153–155):

fati : oon : kunti : i • i

fatioon : kunli : ii

fati : oon : kundi : i

Foto och grafik: författaren.
Myntet avbildat i skala ca 3:1

Fakta om myntet:

Sven Estridsen, Hbg 30

Vikt: 0,92 g. Diameter: 17,7 mm. Stampställning: 90°

Pecks/täljor: 9/11. Spricka

Proveniens: Münzenhandlung Brom, Rohrdamm 24a, 13629 Berlin (via MA-shop) inköpt av författaren 2025-06-02.

Inte heller den här gången fanns det möjligheter att få fram någon tidigare proveniens för myntet.

Motsvarande för Hbg 32a (Moltke 253–257):

fati : ilundi (med ett, två eller tre avslutande i)

fati : ilundi : liii

En avslutande intressant kommentar är att man under utgrävningar 1971 i kv. Svartbröder i Lund hittade en blyplatta med 11 avtryck från en och samma myntstamp från myntmästaren Fati. Stampen som provats på blyplattan visade sig vara en frånsida till Hbg 32, med en läsbar inskrift i runor som translittererat lyder: **fati : i lunti : iiiiii** (Moesgaard 2015). Något bevarat mynt slaget med denna stamp är inte känt, men hoppet finns att det en dag skall dyka upp!

Tack

Än en gång ett stort tack till Michael Lerche Nielsen, Københavns Universitet, denna gång för informationen om prepositionerna på runmynten. Dessutom ett stort tack till Jens Christian Moesgaard, som påminde mig om blyplattan från Lund där Fatis stampar hade provats för godkännande.

Litteraturförteckning

- Gunnarsson, B. (2025). Auðbiorn i Lund, ett nytt runmynt från Sven Estridsen, *NNUM* 3/2025, 73–74.
- Hauberg, P. (1900). *Myntforhold og Udmyntninger i Danmark indtil 1146*. Kjøbenhavn.
- Moesgaard, J. (2015). Møntproduktionsrelaterede genstande fra Lund. i *T. Talvio, & M. Wijk* (Red.), *Myntstudier. Festskrift till Kenneth Jonsson (157–170)*. Stockholm.
- Moltke, E. (1950). De danske runemønter og deres prægere. i *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1950 (1–56).

Numismatisk afton

Den tidigaste myntningen i Sverige och Danmark

Till minnet av Brita Malmer (1925–2013)

FÖRELÄSNING

Datum och tid: Torsdag 12 mars 2026, kl. 18.00–19.00.

Plats: Zoom.

Välkommen till en digital föreläsningkväll via Zoom.

PROGRAM

Ulrika Bornestaf. *Inledande ord om Brita Malmer som kollega och vän.*
Bo Gunnarsson. *Olof Skötkonungs första mynt – tankar och spekulationer.*
Claus Feveile. *Mønter til kongens byer – Ribe og Hedeby's penninge fra 800-tallet.*

NUMISMATISK AFTON

är ett samarbete mellan Ekonomiska museet – Kungliga Myntkabinettet,
Svenska Numismatiska Föreningen
och Numismatiska Forskningsgruppen på Stockholms universitet.

Föreläsningkvällen sker digitalt via Zoom.

Det är gratis att delta men du måste boka plats via Tickster.

En anslutningslänk till evenemanget skickas vid bokning.

Gå in på www.ekonomiskamuseet.se/numismatiskafton för att boka.

Pilegaard Mønter & Bøger

ETABLERET 1963

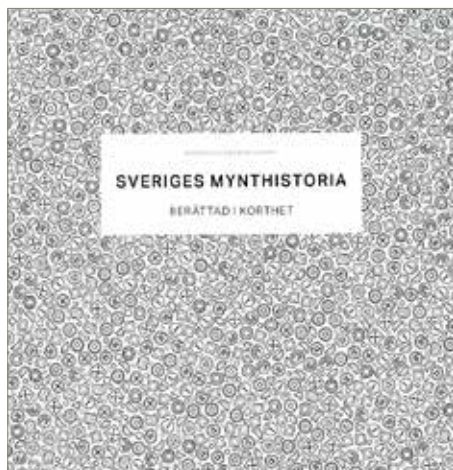
Algade 65 • DK-9000 Aalborg • tlf. +45 98 139 000 • pi@stofanet.dk

Mønter: www.pilegaard-coins.dk • Bøger: www.antikvariat.dk/pilegaard

SVERIGES MYNTHISTORIA

Berättad i korthet

Av Monica Golabiewski Lannby

Skriften ger en sammanfattning av svensk mynthistoria. Den riktar sig till allmänt historieintresserade men också till samlare som vill få en överblick i ämnet numismatik. Mynt och sedlar är så mycket mer än bara betalningsmedel. Här beskrivs också deras ekonomiska, konstnärliga och kulturella långa historia i korta drag.

Svenska Numismatiska Föreningen.
Smärre skrifter, 14. 2022. Mjukband.
48 sidor. Rikt illustrerad. ISSN 0282-4396.
Pris för medlemmar 100 SEK
Ordinarie pris 150 SEK + ev. porto
info@numismatik.se

PERSONALIA

Bengt Holmén

(1929–2025)

Svensk numismatik har förlorat en av sina mest drivande och folkbildande personligheter. Bengt Holmén, Göteborg, har gått ur tiden vid 96 års ålder. Hans engagemang präglades av ett yrkesliv som historielärare, vilket gav honom lärarens pedagogiska blick i förening med samlarens nyfikenhet. Under åren fick Bengt flera utmärkelser för sina berömvärda insatser, däribland Brenner-medaljen, som han tilldelades år 2016.

Bengt var länge en central gestalt inom Göteborgs Numismatiska Förening (GNF), där han inte bara var medlem utan även en drivande kraft och ordförande 1987–1991. Med Bengts entusiasm som motor växte föreningens möten till något mer än samlarkvällar – de blev lärandeforum där kunskap och samtal stod i centrum. Ett annat återkommande arrangemang som tydligt bär hans signatur är Myntets dag, som under många år hölls i samarbete mellan GNF och Lödöse museum.

År 1991 grundade Bengt Holmén Gunnar Holsts stiftelse för numismatik. Stiftelsen delade ut Gunnar Holst-medaljen till ett flertal namnkunniga internationella och svenska numismatiker, såsom Michael Metcalf, Peter Spufford, Vera och Gert Hatz, Lucia Travaini och Mark Blackburn. Dessa personer gästade också Göteborg och Sverige och höll föredrag i samband med medalj-utdelningarna. Genom stiftelsen möjliggjordes ett program av internationella föreläsningar, seminarier och samarbeten som kom att sätta Göteborg på den numismatiska världskartan. Att så många framstående forskare valde att komma till Sverige för att ta emot Gunnar Holst-medaljen och föreläsa var i hög grad Bengts förtjänst.

År 2015 bildades Rut och Bengt Holmén's stiftelse för numismatik, som tog över verksamheten från den tidigare Gunnar Holsts stiftelse och generöst stärkte kapitalet genom ytterligare donationer. Sedan dess är det Rut och Bengt Holmén's stiftelse som delar ut Gunnar Holst-medaljen. Stiftelsen leds i dag av ordförande Eje Johansson, som för vidare den fina traditionen från Bengts tid.

Bengt Holmén år 1991 då han avgick som ordförande för Göteborgs Numismatiska förening och avtackades av Bo Nordell (beskuren bild, fotograf okänd).

Bengts förmåga att skapa kontakter och engagera människor visade sig gång på gång. Ett personligt minne från International Numismatic Councils kongress i Glasgow 2009 fångar hans väsen väl. Under en kväll tog Bengt spontant initiativ till en gemensam middag, där några av världens mest kända numismatiker – bland dem Peter Spufford och Lucia Travaini – samlades kring samma bord i eldstadens sken och en synnerligen skotsk miljö. Det blev ett ögonblick av värme och gemenskap som jag många år senare minns som magiskt.

Tack Bengt!

Cecilia von Heijne

Nordisk Numismatisk Unions möte i Stockholm

Ekonomiska museet, 24 maj, 2025

Vid mötet deltog 15 delegater och 18 observatörer (bilaga 1).

Mötesprotokoll

§1. Unionsmötets öppning.

Godkännande av kallelse och dagordningen. Unionens ordförande, Curt Ekström, öppnade mötet. Besluts att kallelse skett i laga ordning. Dagordningen godkändes.

§2. Val av mötesordförande, sekreterare, justeringsmän och rösträknare.

Jens Christian Moesgaard valdes till mötesordförande, Bo Gustavsson till sekreterare och Guttorm Egge samt Yrjö Hyötyniemi till justeringsmän, tillika rösträknare.

§3. Ordförandes rapport om 2022-2024.

Ordföranden Curt Ekström föredrog sin rapport över åren 2022-2024. Rapporten antecknades.

§4. Nordisk Numismatisk Unions hemsida.

a) Projektupplägg för återaktivering av unionens hemsida hade sänts ut. Mötet beslöt godkänna projektets uppläggning.

Mötets ordförande och sekreterare. Foto: Lennart Ström.

- b) Förslag till revision av arbetsregler för unionens hemsida hade sänts ut. Mötet beslöt att anta förslaget till revidering av arbetsreglerna med det tillägget i Arbejdsregler §5 att unionsmötet, i enlighet med Dansk Numismatisk Forenings förslag, även inkludera auktionskalender. Respektive förening skall sända länkar till auktionerna till Webredaktören.
- c) Frida Ehrnsten valdes till Webredaktör för perioden 2025-2028.
- d) Magnus Wijk valdes till Webmaster för perioden 2025-2028.
- e) Budget för implementering av hemsida, 10 000 DK, exklusive moms, samt årlig ersättning till Webmaster (inklusive kostnad för webhotell och domännamn), 4000 DKK, exklusive moms, godkändes i enlighet med av Magnus Wijk inlämnad offert.
- f) Besluts att Webredaktören årligen arvoderas med 4000 DKK. Unionsmötet beslöt att vid nästa möte överväga arvodets storlek.

§5. Nordisk Numismatisk Unions Fond, NNUF.

- a) Räkenskaper för 2022, 2023 och 2024 hade sänts ut. Kassören, Lars Eriksson, kommenterade räkenskaperna, som täcker perioden från hans övertagande av posten i slutet av 2022, och påpekade särskilt att det fortfarande finns obetalda fakturor. Unionens revisor, Lennart Ström, hade också företagit en granskning av verifikationer och funnit att sammanställningarna överensstämde med inkomster och utgifter, samt att konteringar utförts korrekt. Revisorn föreslog att redovisningen godkändes av unionsmötet.
- b) Räkenskaperna godkändes.
- c) Förslag till budget för 2026-2028 har sänts ut i två versioner; med eller utan utgifter för hemsidan. Mötet beslöt godkänna budgeten för 2026-2028, där utgifter för hemsidan ingår.
- d) Redovisningen av bidragen från föreningarna 2022-2024 antecknades.
- e) Redovisningen av bidragen från myntkabinettet och andra medlemmar 2022-2024 antecknades.
- f) Mötet konstaterade att den gällande tiden för nuvarande arbetsregler för NNUF löper

ut. Mötet beslöt att nuvarande arbetsregler fortsätter gälla.

- g) Nuvarande kassör för NNUF, Lars Eriksson, har meddelat att han önskar avgå. Mötet beslöt att det vid varje tillfälle sittande kassaförvaltaren i Svensk Numismatisk Föreningen, SNF, (för närvarande Roland Falkensson) utses till kassör i NNUF. Lars Eriksson avtackades av mötesordföranden.
- h) Val av revisor: Mötet beslöt att till revisor för NNUF, samt revisor för räkenskaperna i NNUM, utse den vid varje tillfälle sittande föreningsrevisorn i SNF (för närvarande Lennart Ström).
- i) SNF har ansökt om bidrag, 27 500 DKK, för att täcka kostnader i samband med unionsmötet. Mötet beslöt att bevilja SNF:s ansökan.

§6. Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad, NNUM.

- a) Huvudredaktören Jens Christian Moesgaard, avlämnade rapport om utgivning av och innehåll i NNUM för åren 2022-2024. Han nämnde särskilt administrativa problem som sammanhänger med att flytta adresser och konton över landsgränsen mellan Danmark och Sverige. Rapporten antecknades.
- b) Räkenskaper för NNUM för perioden 2022-2024 hade sänts ut. (De täcker tiden från slutet av 2022, då redaktionssekreteraren Lars Eriksson övertog posten). Revisorn, Lennart Ström, hade också företagit en granskning av verifikationer och funnit att sammanställningarna överensstämde med inkomster och utgifter, samt att konteringar utförts korrekt. Revisorn föreslog att redovisningen godkändes. Unionsmötet beslöt i enlighet med revisorns förslag.
- c) Mötet konstaterade att de gällande tiden för arbetsreglerna för NNUM löper ut. Mötet beslöt att nuvarande arbetsregler fortsätter gälla.
- d) Förslag till pris och antal per förening hade sänts ut. Mötet beslöt godkänna förslaget.
- e) Nuvarande huvudredaktör Jens Christian Moesgaard och redaktionssekreterare Lars Eriksson har meddelat att de önskar avgå. Till redaktionskommitté för NNUM för perioden 2026-2028 utsågs Frida Ehrnsten (huvudredaktör), Line Bjerg, Håkon Roland, Cecilia von Heijne, Hrönn Konráðsdóttir (lokalredaktörer), Michael Wagner Christiansen (ansvarig redaktör) samt den vid varje

tillfälle sittande kassaförvaltaren i SNF (redaktionssekreterare).

- f) Arvodet till huvudredaktören fastställdes till 8000 DKK per år och till redaktionssekreteraren till 4000 DKK per år.

§7. Orientering om Nordisk Numismatisk Årsskrift, NNÅ.

Jens Christian Moesgaard orienterade dels om status för nästa nummer, dels om diskussioner om behovet av en publikation för längre uppsatser i numismatik som kunde komma i tryck med i någorlunda närtid. Olika förslag belystes. En särskild arbetsgrupp fortsätter arbetet.

§8. Rapporter från unionsmedlemmarna.

Rapporter från unionsmedlemmarna avlämnades, antingen skriftligt eller föredrogs av representanter från medlemmarna. Från Føroya Myntsavna-rafelag, Skånes Numismatiska Förening, Myntsafn Seðlabanka og Þjóðminjasafns, Lunds universitets historiska museum, Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger samt NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim förelåg inga rapporter. Rapport från Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinetet i Stockholm avlämnades under föredrag på eftermiddagen och från Uppsala universitets myntkabinet i samband med visning av utställningen under besök där 25 maj.

I stor korthet rapporterades under mötet följande:

Dansk Numismatisk Forening: Stigande medlemstal, aktivitet i massmedia, utgivning av Numismatisk rapport och boken "Frimærkepenge". Önskemål om att NNU överväger att göra sig mer relevant för medlemmarna. Orientering om pågående konflikt med enskild person.

Myntsafnarafélag Íslands: Ny hemsida, deltagande i marknader, livlig auktionsverksamhet.

Norsk Numismatisk Forening: Omfattande föredragsverksamhet där föredragaren är tillgängliga via Teams och rapporter från mötena. Bokserien "Beste Norske Middelaldermynter" avslutad. Boken "Den Norske Pengeseddelen" utgiven.

Numismatiska Föreningen i Åbo: Tyvärr minskande medlemstal. Önskemål om mer fokus på medaljer.

Suomen Numismaattinen Yhdistys/Numismatiska Föreningen i Finland: Stort medlemsantal med svagt stigande tendens. Aktiv sektionsverksamhet. Rapporterades att Finska Mynverket stängts.

Svenska Numismatiska Föreningen: Ny vision för föreningen har antagits. 150-årsjubileet har fi-

Ordförandeklubban lämnas över. Foto: Ingemar Svensson.

rats. Omfattande utgivning av böcker. Medalj till unionsmötet presenterades och överlämnades.

Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet, København: Stor tillväxt i inlämnat fyndmaterial från metalldetektering och därmed sammanhängande forskning. Reservsamlingen (Bruuns) håller på att skingras.

Kulturhistorisk Museum, Myntkabinettet, Universitetet i Oslo: Stor aktivitet. Eget rum för mynt planeras i den nya vikingautställningen på Bygdøy.

Nationalmuseets Myntkabinett, Helsingfors: Numera avvecklat. Verksamheten flyttad till Vanda.

Numismatiska Forskningsgruppen, Stockholm: Finansieras av Gunnar Ekströms stiftelse för numismatik, numera också utökad med forskartjänst och doktorandtjänst, där även Sven Svenssons stiftelse för numismatik delfinansierar. Samarbete med Ekonomiska museet.

§9. Inkomna förslag.

Inga förslag hade inkommit.

§10. Övriga frågor.

Inga övriga frågor togs upp.

§11. Val av ny ordförande och nästa NNU-möte.

Mötet beslöt att uppdra åt Suomen Numismaatti-

nen Yhdistys/Numismatiska Föreningen i Finland att överta ordförandeskapet för kommande period. Curt Ekström överlämnade stafettpinnen till Juha Hyötyläinen.

§12. Unionsmötets avslutande.

Mötesordföranden avslutade mötet.

Jens Christian Moesgaard, ordförande

Bo Gustavsson, sekreterare

Guttorm Egge, justeringsman

Jyrjö Hyötyniemi, justeringsman

Bilaga 1. Deltagarlista

D = delegat, O = observatør

Danmark

Den kgl. Mønt- og Medaillesamling

Michael Andersen D

Helle.Horsnæs O

Gitte T. Ingvardson O

Kirstine Pommegaard O

Jonas Johansen O

Else Rasmussen O

Finland

Numismatiska samlingarna, Finlands nationalmuseum

Frida Ehrnsten D

NNU möte 2025. Vid trappan till Uppsala universitet. Foto: Lennart Ström.

Numismatiska Föreningen i Åbo

Tom C. Bergroth D

**Suomen Numismaattinen Yhdistys/
Numismatiska Föreningen i Finland**

Juha Hyötyläinen D

Yrjö Hyötyniemi D

Pekka Säilä O

Island

Myntsafnarafélag Íslands

Eiríkur Lindal D

Alfred Erlingsson D

Norge

**Kulturhistorisk Museum, Myntkabinettet,
Universitetet i Oslo**

Svein Gullbekk D

Mika Boros O

Norsk Numismatisk Forening

Guttorm Egge D

Tor Martin Syvertsen D

Sverige

Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet

Cecilia von Heijne D

Ulrika Bornestaf O

Florent Audy O

**Numismatiska Forskningsgruppen,
Stockholms universitet**

Jens Christian Moesgaard D (redaktør NNUM)

Kenneth Jonsson O

Viacheslav Kuleshov O

Bo Gunnarsson O

Lennart Lind O

Uppsala universitets myntkabinett

Ragnar Hedlund D

Svenska Numismatiska Föreningen

Curt Ekström D

Bo Gustavsson D

Ingemar Svensson O

Lars Eriksson O (kassör NNUF, NNUM)

Lennart Ström O (revisor NNUF, NNUM)

Roland Falkensson O

Magnus Wijk O

Stadgar för Nordisk Numismatisk Union (NNU)
Stadgarna gäller som tidigare utan förändringar.
De finns publicerade i *NNUM* 1/2023, s. 24–25.

Arbetsregler för Nordisk Numismatisk Unions
Fond (NNUF) och Nordisk Numismatisk Unions
Medlemsblad (NNUM)

Arbetsreglerna gäller som tidigare utan förändringar. Även dessa finns publicerade i *NNUM* 1/2023, s. 26–28.

NNUF Styrelse – Status 2026

Danmark

Michael Andersen: Den kgl. Mønt- og Medaillesamling

Michael Wagner Christiansen: Dansk Numismatisk Forening

Færøerne

Jóhannes Andeasen: Føroya Myntsavnarafelag

Sverige

Cecilia von Heijne: Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet

Jens Christian Moesgaard: Numismatiska Forskningsgruppen, Stockholms universitet

Andreas Manhag: Lunds Universitets Historiska Museum, myntkabinettet

Ragnar Hedlund: Uppsala universitets myntkabinnett

Christian Risbäck: Skånes Numismatiska Förening
Curt Ekström: Svenska Numismatiska Föreningen

Island

Eiríkur Lindal: Myntsafnarafélag Íslands

Hrönn Konráðsdóttir: Myntsafn Seðlabanka og Þjóðminjasafns

Norge

Håkon Roland: Kulturhistorisk Museum, Myntkabinettet, Universitetet i Oslo

Guttorm Egge: Norsk Numismatisk Forening

Linn Eikje: Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger

Jon Anders Riisvaag: NTNU Vitenskapsmuseet

Finland

Frida Ehrnsten: Finlands nationalmuseum

Tom C. Bergroth: Numismatiska Föreningen i Åbo

Juha Hyötyläinen: Suomen Numismaattinen

Yhdistys/ Numismatiska Föreningen i Finland

Kassör och revisor

Kassör: Svenska Numismatiska Föreningens kassör
Roland Falkensson

Revisor: Svenska Numismatiska Föreningens revisor

Arbetsregler för Nordisk Numismatisk Unions Internetsida

Arbetsreglerna har reviderats och ser ut enligt följande:

- § 1 Nordisk Numismatisk Union (NNU) driver en internetsida med domänenavnet: nnu.nu
- § 2 Internetsiden skal bringe generel information om NNU. Endvidere skal der være link til de til NNU tilsluttede institutioner og foreninger samt kontaktinformationer til disse.
- § 3 Til varetagelse af driften udpeger Nordisk Numismatisk Unions styrelse en webmaster og en webredaktør. Webmasteren varetager driften af internetportalen og indarbejder ændringer på hjemmesidens opbygning og funktionalitet. Webredaktøren er ansvarlig for hjemmesidens indhold.
- § 4 De enkelte medlemmer af NNU har pligt til at melde eventuelle ændringer i kontaktpersoner, kontakt telefonnumre eller email adresser til webredaktøren.
- § 5 Internetside kan bl.a. bringe information om: Historisk oversigt over afholdte møder i NNU. Oversigt over medaljer og jetoner udgivet i forbindelse med Unionens møder. NNUs publikationer, herunder NNUM og NNÅ (indtil 1981). Information indsendt til webredaktøren fra de til NNU tilsluttede institutioner og foreninger om aktuelle aktiviteter, arrangement eller literaturudgivelser. Auktionskalender, hvori alle de NNU tilknyttede foreningers auktioner påføres, inklusiv aktive links til disse; det er foreningernes pligt at opdatere webredaktøren om disse.
- § 6 Der udbetales honorarer til den webredaktør og webmasteren. Honoraret vedtages af Unionens styrelse på de ordinære unionsmøder. På mødet bestemmer styrelsen også rammerne for drifts og anlægs omkostninger i den kommende periode.

Disse regler er revideret på NNUs møde i Stockholm 24. maj 2025.

Status 2026

Webmaster: Magnus Wijk

Webredaktør: Frida Ehrnsten

Referat NNU-möte i Stockholm–Uppsala 2025

Av Ingemar Svensson, SNF, observatör under unionsmötet

Var tredje år samlas medlemmarna i Nordisk Numismatisk Union (NNU). Vid det senaste unionsmötet i Reykjavik 2022 beslutades att Sverige skulle vara värdland för unionen 2022–2025 och Curt Ekström unionens ordförande. Tre år går fort och helgen 23–25 maj stod Sverige som värd för unionsmötet.

Unionen har totalt 18 medlemmar. På unionsmötet fanns representanter för de nationella föreningarna i Sverige, Norge, Finland och Island, samt den Numismatiska Föreningen i Åbo på plats. Myntkabinetten i Stockholm, Uppsala, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors samt Numismatiska forskningsgruppen i Stockholm deltog också. Totalt samlades omkring 40 personer vid unionsmötet i form av delegater, observatörer, föreläsare och respektive.

Fredag 23 maj

Unionsmötet inleddes på fredagskvällen i Numismatiska Forskningsgruppens lokaler vid Stockholms universitet. Professor Jens Christian Moesgaard hälsade gästerna välkomna och därefter vidtog välkomstdrink och mingel.

I samband med mottagning höll professor emeritus Kenneth Jonsson ett mycket uppskattat föredrag om den så kallade Visingsöskatten – en skatt som påträffades i samband med en berg-

värmeinstallation vid Brahe kyrka. Skatten låg i en kristen grav och innehöll 181 silverbrakteater från andra hälften av 1100-talet. Fyndet kommer säkerligen att ge ny kunskap om Sveriges äldsta mynthistoria. Visingsöskatten finns idag utställd på Jönköpings läns museum

Lördag 24 maj

På lördagen hölls unionens styrelsemöte. Plats för styrelsemötet var Bifrostrummet på Ekonomiska museet. Till mötesordförande valdes Jens Christian Moesgaard, SNF, och till sekreterare Bo Gustavsson, SNF. Unionens ordförande Curt Ekström lämnade en rapport om verksamheten inom NNU 2022–2025 och Lars Eriksson gick igenom den ekonomiska redovisningen för Nordisk Numismatisk Unions fond samt Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad. Revisorn Lennart Ström läste sin rapport där han rekommenderade "ansvarsfrihet" för styrelsens arbete under de gångna åren.

Ett förslag om att återaktivera unionens hemsida togs upp. Målsättningen är att sidan ska vara i drift inom relativt snar framtid. Vid unionsmötet bestämdes också hur fondens kassör och revisor framöver ska utses. Det blir den vid tillfället sittande kassörer respektive revisorn hos SNF som upprätthåller motsvarande befattningar inom NNUF.

Jens Christian hanterade ordförandeklubban elegant – trots att han under styrelsemötet inte hade mindre än tre olika roller. Förutom att inneha ordförandeposten, företrädde han i valda delar även SNF och DNF. Det senare då DNF inte hade möjlighet att delta på unionsmötet. Mötet följde den i förväg utskickade dagordningen och punkterna han-

Mingel i Numismatiska Forskningsgruppens lokaler. Foto: Lennart Ström.

Besök i Ekonomiska museets utställning. Foto: Lennart Ström

terades snabbt och smidigt. Vid några tillfällen uppstod diskussioner och rapporterna från medlemsinstitutionernas verksamhet under de tre gångna åren drog något ut på tiden. I vissa fall fick redovisningen därför kraftigt bantas. Prick klockan 12:30 kunde Jens Christian förklara unionsmötet avslutat och deltagarna kunde bege sig till en framdukad lunch på Historiska museet.

Efter lunchen guidade Cecilia von Heijne deltagarna genom myntkabinettet och därefter följde ett seminarium med korta föredrag. Cecilia berättade om kabinettets resa under rubriken Från mynt till museiupplevelse: historia möter samtid på Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet. Cecilia kunde också berätta att museet stått som värd för ICOMON. Alla föredragen från ICOMON finns idag digitalt tillgängliga på YouTube. Museets databas med bilder håller på att uppdateras och finns tillgänglig via internet. Cecilia berättade även Statens historiska museers regleringsbrev, där särskilt fokus ligger på skolor, barn och unga som viktiga målgrupper för museivärlden. Många digitala projekt pågår.

Jonas Johansen och Kirstine Pommergaard (København) höll ett kort föredrag om detektorfynd. Mer än 20 000 detektorfynd inkommer årligen till Nationalmuseum. Bland fynden kan särskilt nämnas en stor silverskatt nedlagd cirka 1634, samt fynd av romerska och bysantinska guldmynt och denarer av samma typ som hittats på Gotland

Ragnar Hedlund (Uppsala) berättade i föredraget Ekonomi, pengar och mynt. Hur skriver man en bok om antik numismatik? om en bok han håller på att skriva, som är tänkt som en introduktion till antikens mynt. Planerad utgivning är 2026 eller 2027. Viacheslav Kuleshov (Stockholm) presen-

terade en skatt av bl.a. dirhemer som hittades 2021 på Viggbyholm i Täby norr om Stockholm. Harald Nilsson (Graneberg) introducerade en precis utkommen bok: *Sylloge Nummorum Graecorum, Sweden II, part 4*. Därefter följde en kaffepaus med boksläpp av den bok Harald precis presenterat.

Mika V. Boros (Oslo) berättade om nya myntfynd i Norge från 1000-talet. Totalt har 224 enkelfynd gjorts, vilket kan jämföras med att man tidigare kände till 82 ensamfunna mynt från perioden. Helge Hornsnes och Gitte Ingvarson (København) delade med sig av sina resultat och drog slutsatser om de skattfynd från 1000-talet som påträffats i Danmark. I båda fallen har metalldetektorer varit nyckeln till de nya fynden. Även Frida Ehrnsten (Helsingfors) berörde detektorfynd från Finland, främst vikingatida myntfynd som registrerats 2010–2025. Jämfört med Sverige och Danmark har förhållandevis få vikingatida fynd gjorts i Finland, men under de senast 15 åren har antal fynd ökat från cirka 7000 till 9700. Många nya geografiska områden i Finland har dessutom visat sig vara fyndrika. Även i Finland har metalldetektorer legat bakom de flesta fynden. Lagstiftningen gällande sökande med metalldektor i Finland liknar den i Danmark och enligt Fornminneslagen skall alla fynd som är över 100 år gamla anmälas. Bland de nya fynden ingår också många intressanta imitationer.

Svein H Gullbekk (Oslo) käserade över vad det innebär att vara numismatiker i ett pengahistoriskt paradigmskifte. Övergången från analogt till digitalt både när det gäller forskningen och själva pengarna, från fysiska mynt till kryptovalutor och bitcoin. Likt i Stockholm har museet i Oslo gått från att vara ett myntkabinett till att bli ett ekonomiskt museum. Svein avsluade med att ställa den retoriska

Kenneth Jonsson gratuleras. Foto: Ingemar Svensson.

frågan Hänger vi med i den digitala utvecklingen?

Som framgår spände föredragen över ett brett område. Från metalldetektorns betydelse för arkeologiska fynd, där det mesta idag hittas med hjälp av metalldetektorer, till det paradigmskifte som de statliga museerna genomgått under de senaste decennierna: från myntkabinett till ekonomiska museum. Med andra ord - från att bara visa mynten till att sätta in dem i en bredare historisk kontext.

Vid mötet överlämnade Sverige ordförandeklubban till Numismatiska Föreningen i Finlands ordförande. Under unionsmöteshelgen fyllde Kenneth Jonsson år vilket uppmärksammades med några små tal och överlämnandet av en blomma. Kvällen avslutades med en gemensam middag på Wårdshuset Ulla Winbladh, beläget på Djurgården i Stockholm, en kort promenad från Historiska museet. Under kvällen fördes många intressanta och givande numismatiska samtal.

Söndag 25 maj

Vid halvnotiden på söndagsmorgonen samlades deltagaren utanför Ekonomiska museet för busresa till Uppsala. Väl framme besöktes Uppsala domkyrka. Tidpunkten för besöket var väl vald och när unionsdeltagarna lämnade domkyrkan möttes de av personer på väg till högmässan. Efter besöket i Domkyrkan serverades kaffe på Katedralkaféet. Därefter delades deltagarna in i två grupper för guidade visningar på Gustavianum respektive Uppsala universitets myntkabinett. Det blev två mycket intressanta och innehållsrika turer. Myntkabinettet var sannolikt utflyktens höjdpunkt då det var ett numismatiskt sällskap som stod för be-

söket. Visningarna av Anatomiska teatern och Augsburska skåpet var också mycket uppskattade. Det senare skänktes till Gustaf II Adolf 1632 och skåpet med sitt fantastiska innehåll har varit i universitetets ägo sedan 1694.

Anatomiska teatern har även tidigare fått numismatiskt besök. Flera av deltagarna vid årets NNU-möte var nämligen med även 2010, då teatern agerade plats för Svenska Numismatiska Föreningens årsmöte. Då med en spännande inramning där ordförande och sekreterare befanns sig på podiet och medlemmarna satt på åskådarplats.

Efter lunch på William's Pub påbörjades resan tillbaka till Stockholm. Påpassligt nog gjorde bussen en avstickare på Arlanda, där de mer långväga gästerna kunde byta till flyg för att resa vidare till sina hemdestinationer.

Till unionsmötet hade traditionsenligt en medalj tagits fram (se NNUM 2025:3). Medaljen uppmärksammar dels unionsmötet 2025 i Stockholm, dels Svenska Numismatiska Föreningens tidigare ordförande Göran Bergenstråhle (1978–1988), som fyllde 100 år 2024. Tyvärr fick Bergenstråhle aldrig se den färdiga medaljen då han avled tidigare i år. En provpråglings kunde dock hämtas ut och överlämnas till familjen i samband med minneshögtiden vid begravningen. Deltagarna på unionsmötet erhöll varsin medalj i brons. Till unionsmedlemmarna, föreningar, institutioner och museum. Överlämnades en medalj i silver.

Augsburska skåpet. Foto: Ingemar Svensson.

FORENINGER & KABINETTER | NNU

Nordisk Numismatisk Union · Grundlagt 1935
Formand 2025-2028: Juha Hyötyläinen

Medlemmer:

Dansk Numismatisk Forening

Formand: Michael Wagner Christiansen
Hjemmeside: numismatik.dk
E-mail: formand@numismatik.dk

Føroya Myntsavnarafelag

Formand: Jóhannes Andreassen
Hjemmeside: myntsavnarafelag.qsite.dk
E-mail: ja@kallnet.fo

Myntsafnarafelag Íslands

Formand: Eiríkur Lindal
Hjemmeside: mynt.is
E-mail: eirikur@lindalsal.is

Norsk Numismatisk Forening

Formand: Guttorm Egge
Hjemmeside: norsknium.org
facebook.com/Norsknumismatiskforening/
E-mail: sverdy@online.no

Numismatiska Föreningen i Åbo

Ordförande: Tom C. Bergroth
E-post: tom.bergroth@gmail.com

Skånes Numismatiska Förening

Ordförande: Kristian Riesbeck
Hemsida: sknf.se
E-post: foreningen@sknf.se

Suomen Numismaattinen Yhdistys/

Numismatiska Föreningen i Finland

Ordförande: Juha Hyötyläinen
Hemsida: snumis.fi
E-post: jumailhy@gmail.com

Svenska Numismatiska Föreningen

Ordförande: Curt Ekström
Hemsida: numismatik.se
E-post: info@numismatik.se

Den kongelige Mønt- og Medaillesamling,

Nationalmuseet

Frederiksholms Kanal 12, 1220 København K,
Danmark

Michael Andersen
Hjemmeside: natmus.dk
E-mail: michael.andersen@natmus.dk

Ekonomiska museet/Kungl. Myntkabinettet

Narvavägen 13-17, Box 5428, 114 84 Stockholm,
Sverige

Cecilia von Heijne
Hemsida: myntkabinettet.se
E-mail: Cecilia.vonHeijne@shm.se

Historiska museet vid Lunds Universitet

Krafts torg 1, 223 50 Lund, Sverige

Andreas Manhag
Hemsida: luhm.lu.se
E-post: andreas.manhag@luhm.lu.se

Myntkabinettet, Kulturhistorisk museum,

Universitetet i Oslo

Frederiksgate 2, Oslo

Postadresse: Postboks 6762. St. Olavsplass, 0130 Oslo

Håkon Roland
Hjemmeside: khm.uio.no
epost: hakon.roland@khm.uio.no

Myntsafn Seðlabanka og Þjóðminjasafns

Þjóðmynjasafn Íslands

Suðurgötu 41, 102 Reykjavík, Island

Hrónn Konráðsdóttir
Hjemmeside: thjodminjasafn.is
E-mail: hronn.konradsdottir@thjodminjasafn.is

Numismatiska samlingarna, Finlands

nationalmuseum

Besöksadress: Kanervikkotie 4, Vanda.

Postadress: PB 913, 00101 Helsingfors

Frida Ehrnsten
Hemsida: kansallismuseo.fi/sv/samlingar
E-post: frida.ehrnsten@kansallismuseo.fi

Numismatiska Forskningsgruppen,

Stockholms universitet

106 91 Stockholm, Sverige

Professor Jens Christian Moesgaard
Hemsida: archaeology.su.se/
numismatiska-forskningsgruppen
E-post: jens.christian.moesgaard@ark.su.se

Uppsala universitets myntkabinett

Besöksadress: Universitetshuset, Biskopsgatan 3

Postadress: Gustavianum, Uppsala universitets museum,
Akademigatan 3, 753 10 Uppsala, Sverige.

Ragnar Hedlund
Hemsida: coincabinet.uu.se
E-post: myntkabinettet@gustavianum.uu.se

NTNU Vitenskapsmuseet

Erling Skakkes gate 47 B

Postadresse: Institutt for arkeologi og kulturhistorie,
7491 Trondheim, Norge

Jon Anders Risvaag
Hjemmeside: ntnu.no/museum/start
E-post: jon.risvaag@ntnu.no

Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger

Peder Klows gate 30A, Våland. Postboks 8600 Forus,
4036 Stavanger, Norge

Linn Eikje Ramberg
Hjemmeside: uis.no/nb/arkeologisk-museum
E-post: linn.l.ramberg@uis.no

Sælg mønter og medaljer på auktion

Charles II, 1660-1685
5 Guineas 1672, London
Hammerslag: 70.000 kr.

Vikingerne i Northumbria ca.
921-927 Penny
Hammerslag: 70.000 kr.

Romerriget
Lucius Verus, 161-169 e.v.t.
Hammerslag: 85.000 kr.

Christian V, 1670-1699
Søslaget i Køge Bugt,
sølvmedalje 1677
Hammerslag: 440.000 kr.

Rusland
Alexander III
"Memory of the Opening of
St. Peterburg Maritime Canal"
sølvmedalje 1885
Hammerslag: 60.000 kr.

BRUUN RASMUSSEN

PART OF THE BONHAMS NETWORK

bruun-rasmussen.dk